

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHAZI ES ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyag tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez Rákoskeresztúrra (Pest megye) küldendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKO ISTVÁN

rákoskeresztúri lelkész.

Helyettes szerkesztő: MARCSEK JÁNOS bpesti vallástanár.

FŐMUNKATÁRSÁK:

Scholtz Ödön Dr. Varsányi Mátyás Blatniczky Pál
 (gyalvi esperes-lelkész budai li. lelkész. cinkotai lelkész.)

Megjelenik hetenként egy iven

A lap ára:

Egész évre 24 K

Félévre 12 K

Egyes szám ára 50 f

Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal 40 f
 Állandó hirdetésre meggyűző szerinti

TARTALOMJEGYZÉK. VEZÉRCIKK: Sorvadó gyülekezetek. Dr. Varsányi Mátyás. — **A szekularizáció kérdéséhez.** Bohár László. — **A felsőlövői szünidet theol. tanfolyam.** Scholtz Ödön. — **A dunáninnyi egyházkerület közgyűlése.** — **Tábori lelkészi értekezéslet.** Dzurányi Dezső. — **Belélet** — **Pályázatok és hirdetések.**

Sorvadó gyülekezetek.

A ringó tenger játékos szeszélye el-elragadozza a szárazföld szélső határait. A mit egy helyen elragad, azt más helyen ismét lerakja. Sorvad a part itt, amott nő fölön-nő. Itt mélyül a tengerfenék, amott fövenyszigetet formál a víznek sodra.

A hitélet térképe van előttem kiterítve, a sematizmus. Hogy változott e térkép 50—100 év alatt! Az élet sodra vitte, észrevétlen hordta a kertünk alját, hogy a mit innen elvitt, azt másutt ismét lerakja. Erős gyülekezetek szinte észrevétlen elfogytak, hogy új településben, leányosodó szórványokban, anyásuló filiákban ismét napvilágot lássanak. Kiss János dunántúli szuperintendens mint magyar anyanyelvű evangélikus a múlt század utolsó tizedében Debrecenben bábémsz esodálatnak volt a tárgya. Hogy magyar anyanyelvű evangélikusok is vannak, erről a kálvinista Rómában csak akkor vettek tudomást. Nem tellett bele száz év és ugyanabban a városban ev. anyaegyházközség alakult. Ungvár Kaposvár, Szatmárnémeti, Kispeszt, Zimony, Boljevci . . . mind olyan nevek, amiket a régi névtár még nem ismer. Új alakulatok ezek, szigetek a más vallásuak tengerében.

Ámde ez új alakulatok régi gyülekezetek sorvadása árán jöttek létre. E sorvadás némely felvidéki gyülekezetnél szinte ijesztő arányokat öltött. Hová lett a népes gyülekezet, amely a gölniezbányai tempium hatalmas boltívei alatt zengte valamikor: „Allein Gott in der Höh sei Ehr. . . ? Hová lett a hivek serege, a mely a nagy méretű szepesszombati templomot valaha egészen betöltötte? Elérte a homokszem sorsa, melyet a víznek sodra felkap és másutt ismét lerak.

A 19. század népvándorlása már mögöttünk van. A dollár csillogó fénye már elvesztette va-

rázsát. De tart még és még soká fog tartani a falunak kivándorlása a városba, a falunak felszivódása a tudomány és ipar metropolisától, a kisebb városnak vágyódása a főváros után. E tényezők hatása alatt a sorvadás élettani törvénye vaskényszerrel fekszik reá sok gyülekezetünkre. Egy hegyaljai gyülekezetben kezdtem meg lelkészi pályámat. Valamikor régen, a mikor a kis iparnak csillaga még fennen ragyogott, amikor a szőlőtő szénkéneg nélkül is termett, népes virágzó gyülekezet volt. Ma csak roncs, és emberöltő mulva — félek — önként, vagy kormányrendeletre egy más gyülekezettel lesz kénytelen társulni, mivel képtelen lesz lelkészét díjazni.

Milyen eszközökkel lehetne e sorvadó gyülekezetek létét biztosítani? Mert kétség nem fér ahhoz, hogy fentartásuk egyházunk életbevágó érdeke. Mivel más gyülekezettel való társításuk sajnálatra méltó visszafejlődés volna, mert a társítás annyit jelentene, hogy egy gyülekezet, a melyben az iskolák államosításának járványos betegsége után egy lelképásztor még tartotta az életet, jól-rosszul gondozott diasporává lett, a melyet előbb-utóbb utol fog érní az „elnémult harangok” szomorú sorsa.

A székesfehérvári egyház buzgó lelkésze évi jelentésében megadja a kérdésre a választ: mindazokat, akiket a kenyérkereset elszólit a gyülekezet köréből, meg kell tartani továbbra annak a gyülekezetnek, amely dajkálta, nevelte őket az által, hogy szeretettel felszólitjuk őket, miszerint bizonyos évi járuléknak önkéntes befizetése által a gyülekezet támogató tagjainak sorába lépjenek. Legyen szabad ezt az életrevaló gondolatot gyülekezeteink figyelmébe ajánlanom. Meg vagyok róla győződve, hogy ha a lelkész állandó figyelemmel kíséri az életpályákat, a melyek az ő kicsi gyülekezetéből indultak ki, levelezést tart fenn az idegenbe szakadt egyházta-

gokkal, az évi értesítő elküldésével, vagy levél keretében tájékoztatja őket a gyülekezet állapotáról, jövő terveiről, bizvást számíthat e „támogató tagok” járulékaikra, önkéntes adományaira. És ezzel közvetve szolgálatot tesz annak az egyháznak is, amelynek területén e támogató tagok állandóan tartózkodnak, mert ébrentartja bennük a vallási öntudatot. A levertség érzésével tapasztaltam, hogy olyan hívek, akik saját gyülekezetükben a legbuzgóbb templomjárókhoz tartoztak, itt a fővárosban a közönyösek döbbenetes nagy taborát szaporítják: a régi szalak elszakadtak, mert azokat többé senki sem ápolta s ujak nem fonódtak.

Halálthozó kór gyanánt dul Sionunk falai közt a reverzális. Legjobban az ecclesia invisibilis területén, a fővárosban. A lelkeket altató közöny szövetkezve a nagy város sajátos viszonyaival, ahol hitet lehet cserélni, hűséget lehet elalkudni anélkül, hogy a gyülekezet lesújtó pillantásától, a hitehagyó homlokbélyegzőjétől tartani kellene, év év után megtermi a jól ismert szomorú statisztikát. Ezeknek utána meghallgatják-e szót a lelkésztestvérek, ha arra kérem őket, legyenek segítségül nagyvárosi kartársaiknak a reverzális duló ragályainak leküzdésében azért, hogy állandóan szem előtt tartják azon híveiket, akiket a cseléd-kenyér, a gyáripár, vagy az állami szolgálat a fővárosba, vagy más nagyobb városba szőlített? Nem kívánok-e tulsokat, ha arra kérem kartársaimat, értesítsék a „láthatatlan gyülekezetek” lelkészeit egy-egy hívünknek állandó ödaköltözéséről. Bizonytalán több áldás lesz ezen az értesítésen, mint a rendőri bejelentő hivatal értesítésén.

Wesley azt mondá: „Az én paróchiám az egész világ!” Szeretném e mondást némi korlátozással eszményképül valamennyiünk elé odaállítani. Ha paróchiánk nem faluvégtől faluvégig fog terjedni, hanem lelkipásztori gondoskodásunkat kiterjesztjük szerte szét lakó „kültagokra” is, bizonytalán a legjobb szolgálatot tesszük sorvadó gyülekezeteinknek és közegyházunknak.

Dr. Varsányi Mátyás.

A szekularizáció kérdéséhez.

Ráismertem eperjesi theol. barátomra, Duszik Lajosra, mikor öblös, erős hangján ő is megszólalt a szekularizációt kiáltó lutheránus papok csapatában; de ráismertem akkor is, mikor — az igazság útját komolyan keresvén — nemes szenvedelmét észokokkal meggyőzte és — „megtért.”

A kath. főpapi ezerholdak szekularizációjának kérdésére vonatkozólag állapítsuk meg min-

denekelőtt azt, hogy ez nem olyan kérdés, amelyet a prof. egyházak maguknak kisajátíthatnának; kérdésévé, mellőzhetetlen feltolakodó kérdésévé nőtte az ki magát az egész magyar nemzet eljövendő jobb és egészségesebb birtokpolitikájának. Nem a prof. egyházak papjai és gyűlései vannak itt hivatva a vörös zászlót lengetni: meglengeti azt minden elfogulatlan magyar ember (még ha székesfehérvári püspöki székből ül is), mihelyst egészséges, nemzetregeneráló, nemzetetősítő magyar birtokpolitika megteremtését vallja komolyan céljául.

Május 12-én tartotta Budapesten első országos gyűlését a Magyar Kisbirtokosok Szövetsége. Hatezernél több „nagyeesizmás” kisgazda jelent ott meg e haza minden tájáról. Kisgazda híveim küldöttségének élén magam is ott voltam. Volt ott kath. plébános vezette küldöttség is; de mikor az előadó a magyar birtokpolitikáról s a kisember ezer hátrányáról emlékezett, akkor bizony az én plébános-kollégám nagyeesizmás emberei époly tele torokkal kiáltozták, mint a többiek, hogy: le a papok ezerholdjaival!

Nem kell ahhoz sociáldemokratának, még csak lutheránusnak sem kell lenni. A kath. egyházi javadalmak problémája tulnőtt a felekezeti szempontok érdekköréin; nemzetpolitikai problémává izmosodott. Azzá izmosította a magyar kisembernek, a földnélküli földművesek százezreinek földéhsége és földszükséglete. Nincs többé szüksége arra, hogy Luther kabátjába öltözzék s ekkép a felekezeti harc sötét rémével hessegesse el magától a higgadtabb elemeket.

Próbáljunk másodsorban egynéhány szót szólni arról, hogy mikép is fog — előreláthatólag — ez a lassanként nemzeti köztudatbeli szükségszerűség erejével fellépő szekularizáció végbemenni?

Itt mindenekelőtt tekintetbe kell vennünk azt, amire Duszik kollégám a maga pálfordulásának magyarázatában hangsúlyt fektet, hogy t. i. amikor mink jogos követeléseink terén a maga ninestelenségére hivatkozó államhatalom előtt rámutattunk a tulajavadalmazott kath. egyházra és hangoztattuk a szekularizációt: az államhatalom mindannyiszor tagadólag rázta meg fejét, sőt végül minden eshetőségre elkészülten törvényjavaslatot készített a kath. autonomiáról. Azért kell ezt tekintetbe vennünk, mert tessék elhinni, nem ok és alap nélkül tette ezt az államhatalom. Tessék elhinni, hogy a magyar nép lelkiismeretének volt szószólója az állam, mikor tagadólag intett. A magyar nép lelkében nincs talaja a szó valódi értelmében vett szekularizációnak. Az a kisember, amikor elkiáltja, hogy: le a papi ezerholdakkal! — a lelke mélyén távol áll a francia

forradalom, vagy az orosz bolsevikizmus földszerzésének s általában minden olyan földszerzésnek gondolatától és módjától, amelyhez a szerzési jogalap kétségének, vagy egyenesen a földrablás vádjának még csak árnyéka is hozzáférhetne. A magyar nép sokkal magyarabb, egyenesebb, hogy ne mondjam: becsületesebb uton akar azokhoz az ezerholdakhoz jutni; talán kényszerkisajátítás, talán olyan megoldás lebeg a szeme előtt, aminővel régi jobbágytelkeinek jutott birtokába. A földolog ólította az, hogy soha ne legyen kénytelen lesütött szemmel a régi birtokos elé állni, hanem nyílt homlokkal, tiszta öntudattal mutathasson ország-világ előtt új földjére: ez az enyém, becsülettel megszolgáltam érte!

Ezért mondtuk azt, hogy a magyar államhatalom voltaképpen a népmilliók közérzésének volt a szószólója, mikor a szekularizációt emlegető protestánsoknak tagadólag intett s jogosnak elismert igényeik kielégítésére más utakat keres.

De az elmondottakból viszont az is következik, hogy a birtokpolitika jövődjének megoldásának utjából a valódi szekularizációt követelő szociáldemokrácia a senkiét nem kívánó magyar népköztudat által félretaszittatik. Mérkőzni fog itt — előreláthatólag — a kisgazdapárt és az ezerholdasok OMGE-je.

Ha tehát — mint látszik — nem is lesz a szó valódi értelmében szekularizáció, mindamellett a nemzeti, egyházi, társadalmi lét ősalapjának, a földtulajdonnak oly hatalmas eltolódásait igéri a közeli jövő, amelyhez fogható a *ius donationis regiae* virágkora óta nem volt. S ennek az eltolódásnak folyamatán fognak kínálkozni utak, melyeken a prot. egyházak is erősíthetik magukat. Hogy csak egyet említsünk: az új kisgazdattelkek százai közt egy-egy templom, egy-egy iskola javára is lehet majd valamit kisajátítani.

A jelekből ítélve ilyen lesz az ezerholdak szekularizációja s ez meglesz minden lutheránus egyházi riadókiáltozás nélkül is.

Bohár László.

A felsőlövői szünidei theologiai tanfolyam.

Hazánkban mind ez ideig nehezen nélkülöztük az alkalmat lelkészi és tanári állásban lévő theologusaink tudományos továbbképzésére. Theologiai irodalmunk túl szegény, úgy hogy ebből a forrásból csak keveset merithetünk, rendkívüli tanfolyamok pedig, aminők a külföldön rendszeresen közlik a legújabb tudományos kutatások és megállapítások eredményeit az egyes

vidékek vagy országos egyházak lelkészeivel, nálunk eddig egyáltalán nem voltak szokásban. Ez utóbbi hiányon hívánt a vasi felső esperesség lelkészi értekezlete segíteni, mikor kiváló esperesének Beyer Theofilnek indítványára elhatározta, hogy ez idén a remek fekvésű és a nagy Wimmer lelke által megszentelt Felsőlovón szünidei theologiai tanfolyamot rendez, melyen nagynevű bel- és külföldi theologiai tanárokat kér fel előadások tartására s amelyre meghívja hazai egyházunk összes érdeklődő lelkészeit és tanárait.

Az előkészületek minden külső reklám nélkül folytak le s teljes eredményre vezettek. Előadások tartására a külföldről D. Ihmels Lajos lipcsei szisztematikus, D. Rendtorff Frigyes lipcsei gyakorlati theologiai tanár, a Gusztáv Adolf egyetemi elnöke s D. Paul Károly ugyancsak lipcsei egyetemi tanár s az ottani misszióegyesület elnöke, a belföldről pedig D. Schmidt Károly Jenő pozsonyi esperes és theol. tanár s végül Dr. Pröhle Károly soproni theol. akad. tanár vállalkoztak, részvételt pedig az ország minden részéből már előre is 37-en jelentkeztek, bár a részvételi díj személyenként 50 koronában a napi ellátási díj pedig 16 koronába volt megállapítva, a tetemes utazási díjon felül. A nagyjelentőségű tudományos akció védnökévé Kapi Béla püspök kéretett fel, aki szíves volt rá vállalkozni.

A németországi tanárok augusztus 4-én érkeztek Felsőlovóra. A résztvevőknek száma 51-re emelkedett. És pedig nemcsak lelkészek, hanem tanárok és tanítók is voltak köztük szép számmal. Az összes résztvevők így oszlottak meg: 1 püspök, 7 esperes, 32 lelkész, 3 főgimnáziumi igazgató, 2 theol. magántanár, 1 főgimn. tanár, 2 tanító, 3 segédlelkész. Egyházi illetőség szerint 37 dunántúli s 14 más kerületbeli. Az utóbbiak közül 1 predikátor s 1 tanító az erdélyi szász egyházból. Mint hospitensek részt vehettek a helybeli tanárok s vidékbeli tanítók, valamint érdeklődő nők is, úgy hogy a tudós előadók igen nagy számu hallgatóság előtt tarthatták előadásukat.

A tanfolyam ünnepélyes magyar istentisztelettel kezdődött, amelyen Kapi Béla püspök tartotta a szentbeszédet János ev. 15, 5. alapján. Istentisztelet után az előadási teremben Beyer Theofil esperes üdvözölvén az előadókat és a résztvevőket s röviden utalva a szünidei tanfolyam keletkezésére és céljára, azt megnyitotta. Első nap d. e. 11-től 1-ig s délután 3-tól 6-ig a következő napokon d. e. 8-tól 1-ig egyfolytában tartottak az előadások és pedig a következő sorrendben és tárgyakról: D. Ihmels Lajos, *Az egyház és az Ige** (kijelentés); Dr. Pröhle Károly

*) Ezen alapvető jelentőségű előadás fejezetei ezek voltak: 1. Unser Interesse an der Schrift. 2. Das Wesen der Offenbarung. 3. Von der Offenbarung zum Offenbarungswort und zur Schrift. 4. Von der Entstehung der Schrift (Inspiration). 5. Die sogenannten Eigenschaften der Schrift, besonders ihre Bedeutung. 6. Die Entstehung der Gewissheit um die Schrift.

Az egyház és a hit; D. Rendtorff, Az egyház és az egyházi hivatal; D. Paul, Az egyház és a misszió; D. Schmidt Károly Jenő, Az egyház és a művészet. A három németországi tanár német, a két magyar tudós pedig magyar nyelven tartotta előadásait. A német előadók kérésére, hogy némi betekintést nyerjenek a mi tanáraink előadásának tárgyába és tartalmába, D. Schmidt két utolsó előadását általános hozzájárulás mellett szintén németül tartotta. D. Ihmels és Dr. Pröhle a legnehezebb, de egyúttal legaktuálisabb tudományos theologiai kérdéseket tárgyalták, a dolog lényegébe hatolva, nagy készültséggel. Minden egyes óra nem csak előbbre vitt a felvetett kérdések megismerésében, hanem mindjobban meg is erősített az egyházi hitvallásunkhoz való hűségben. D. Ihmels teljesen megfelelt a hazájában s a prot. külföldön elfoglalt nagy hírének; Dr. Pröhle Károly méltóan képviselte mellette hazai egyházunk hívó theologiai tudományosságát. Mig így a két első óra teljesen igénybe vette a hallgatóság figyelmét és értelmi erejét, a következő három óra, bár szintén rendkívül értékes és tanulságos, de már inkább gyakorlati jellegű és így könnyebb eledel volt. D. Rendtorff a prot. egyházszervezet kifejlődéséről s az egyes egyházi cselekményekről (keresztség, konfirmáció, urvacsonya, istentisztelet) tartott tanulságos, érdekesítő és sok új eszmét nyújtó előadásokat; D. Paul rendkívül kedves előadási modorával a hit-térítés ügyét*) képviselte s szerzett számára barátokat, végül D. Schmidt nagy körültekintéssel és sok szellemességgel mutatta ki az egyház és a művészet egymáshoz való viszonyát s ismertette az egyes művészeteket egyházi vonatkozásokban.

Esténként a templomban a gyülekezet bevonásával istentiszteletek tartottak, egyszer pedig D. Schmidt Strausz Torney német írónak „Ischariat” című drámáját recitálta. Így a tudományos érdek mellett, a lelki épülés és a műveltség is kielégítést nyert. A német tudósok szent beszédei a hivekre is mély benyomást gyakoroltak. Egy alkalommal offertórium is tartott a misszió javára mi 184 K. 74 f-t és 130 K. külön adománnyal együtt 314 K. 74 f-t eredményezett. Ezenfelül a nőhallgatók több mint 200 K.-át nyújtották át D. Paul missziói igazgatónak. Egy délután

*) Tétellei: 1. Die biblische Missionsaufgabe und ihre Kirchengeschichtliche Erfüllung. 2. Die Missionstätigkeiten der lutherischen Kirche. 3. Pflanzung und Pflege des Missionssinnes in Heimat und der aus der Mission in die Mutterkirche zurückfliessende Segen. 4. Die Leipziger Mission — ein sekundenlang angelegtes Missionswerk. 5. Wie sich die kirchliche Arbeitsweise der Leipziger Mission im Kriege bewährt hat.

megbeszélésre jöttek össze a tanfolyam hallgatói, mikor is egyértelmű hálás köszönetüket fejezték ki Beyer esperesnek és nejeinek, nem csak a tanfolyam létrehozásáért, hanem azért is, hogy az öt előadó ellátásáról asztaluknál gondoskodtak. Itt elhatározatott, hogy a tanfolyam ezentúl lehetőleg minden évben megtartassék Felsőlövön, mely e célra különösen megfelelő hely. Természetes, hogy a mostani tapasztalatok alapján a jövőre nézve egyes változások, illetőleg kiegészítések is terübe vétettek, nevezetesen, hogy ne legyen egymás után öt előadás és hogy több idő és alkalom adassék a hallgatók megbeszélésére s az előadókkal való érintkezésre. Az ügy további vezetésére Beyer Teofil esperes és a vasi felső esperesség lelkészi értekezlete kérték fel. Ezen megbeszélés után D. Ihmels az Allg. Ev. Luth. Konferenz céljáról és munkájáról tartott előadást, melynek hatása alatt 30-an beléptek a Konferenz fizető tagjai sorába és D. Schmidt pozsonyi esperest kérték fel a Konferenz ügyének hazai vezetésére s a tagdíjak (évi 2 márka) közvetítésére.

D. Rendtorff, a Gusztáv Adolf egylet elnöke meglátogatta Nagyszentmihályt, hol a paplak a G. A. E. támogatásával épült s Pinkafőt hol az árvaházat a G. A. E. segítyezi. Pinkafőre eljött D. Paul is és missziói istentiszteletet tartott.

A szabad órákat, amennyire az idő engedte, a szép vidék megtekintésére s közben a baráti kötelekek szorosabbra fűzésére, a testvéri közösség kiépítésére és mélyítésére fordítottuk.

Augusztus 9-én voltak az utolsó előadások, melyeket Istenhez intézett hálaimával és énekkel fejeztünk be. Aztán elbucszva a közeli és távoli, a hazai és külföldi testvérektől, kiki visszatért működési helyére. De mindenki azon boldogító tudattal, hogy nem csak feledhetetlen szép napokat töltöttek el a legnemesebb testvéri közösségben, hanem hogy gazdagon megrakodva tudományos ismeretekkel és nemes indításokkal, valamint sok jó könyvvel, melyek vásárlása szintén rendelkezésre állottak, tér haza, mely kincseket hivei s gyülekezte javára értékesíthet. S ebben rejlik a tanfolyam igazi jelentősége és áldása. Hála, elismerés és köszönet érte még egyszer s e helyen is a tervező s azt oly eredményesen megvalósító felsőlövői esperesnek, Beyer Theofilnek, elismerés és köszönet a résztvevőket oly vendégszeretettel befogadó felsőlövői gyülekezetnek.

Ha a jó Isten éltet s úgy akarja: a viszontlátásra jövő évre! De akkor az idej siker után ítélve biztosan kétszer annyian leszünk! És leggyünk is!!

Scholtz Ödön
esperes.

A dunáninneri kerület közgyűlése.

II.

Másnap (aug. 22.) a közgyűlés az általános tisztújítással kezdődött. Az élő és tisztségükről le nem mondottakat a közgyűlés újra egyhangúlag megválasztotta, sőt a többi választások is mind egyhangúak voltak. Mintha mindenki belátta volna, hogy a tegnapi nap főtanulása az, hogy egyházunk csak a békesség szellemével építhető. Az ujonnan megválasztottak a következők: főjegyző Pröhle Henrik, jegyző Kiss István, vil. jegyző Dr. Sztranyavszky, tanügyi előadó: Hirschmann Nándor, a jogügyi bizottságba beválasztottak: Dr. Halmi Béla, Fajnor Dusan, Szimonidesz Lajos, Dr. Kovács Sándor, a pénzügyi bizottságba előadónak Mihalovics Samu, jegyzőnek Rátz Dilmos, tagoknak Rákóczy István, Bodiczky Mihály, Schultze Ottó. A ker. leányiskolai bizottságba: Ivánka István, lic. Daxer Henrik, Mihalovics Samu, Zoch Sámuel, a tanítóképző intézeti bizottságba: Bándy Endre és Szimonidesz Lajos.

A választások megejtése után a kerületi gyűlés tárgyalása gyorsan haladt előre. A gyűlés hangsúlyozta a fakultás felállításának szükségét, elrendelte, hogy e hiványokban szereplő terménymegváltások mindenütt újra értékeltesenek. A lelkészi fizetések kérdésénél Szimonidesz Lajos azt indítványozta, hogy a ker. gyűlés helytelenítse a Lelkészegyesület azon eljárását, hogy a számára kiutalt ruházati cikkeket csak tagjai között osztotta szét, holott ezek az egész lelkészi kart illették meg s indítványozta, hogy eme eljárás helytelenségét mondja ki határozatilag s a lelkészeknek ruházati cikkeikkel való ellátását vegye ki a Lelkészegyesület kezéből. Pröhle Henrik visszautasította az indítvány helytelenítő részét, de maga is szükségesnek tartja, hogy hatóságaink törődjenek a lelkészek ellátásával, azért indítványozza, hívja fel erre a közgyűlés hatóságaink figyelmét. Szimonidesz erre visszavonta saját indítványát. Zoch Sámuel helytelenítette Szimonidesz eljárását a Lelkészegyesülettel szemben s ismertette a felosztási-eljárás elveit, hangsúlyozván, hogy amidőn a Lelkészegyesület vezetősége saját tagjai számára járta ki a ruházati cikkeket, csak természetes, hogy ezeket látta el első sorban és hogy a vezetőség, mely lelkészeink ruházati cikkeivel akkor törődött, amikor erre senki nem gondolt, nem gáncsol, hanem köszönetünket és elismerésünket érdemelte ki. Indítványozza, hogy Pröhle javaslata egészíttessék ki azzal, hogy a közgyűlés a Lelkészegyesület vezetőségének ezen eljárásáért őszinte köszönetét fejezi ki. Ezt a közgyűlés egyhangúlag

elfogadta. Különben a közgyűlés felterjesztést intézett az egyetemes közgyűléshez, hogy a 3000 kor. fizetéssel felül bíró lelkészek is kapják meg a segélyeket és pótlékokat.

A többi tárgyak nem idéztek elő semmiféle vitát. A közgyűlés helybenhagyta a szécsénykővácsi fiókegyháznak a szécsényi egyházzal való elcsatolását, elfogadta a nógrádi esperesség indítványát, hogy a ker. közgyűlések szept. közepén tartassanak, a nyitrai és trencsényi egyházmegyék azon panaszát, hogy az egyetemes szavazatbontó bizottság a tisztán tót nyelven leadott szavazatokat elvetette a közgyűlés nem tárgyalta, mert az egyetemes bizottság eljárását csak az egyetemes gyűlés bírálhatja felül. A miavai főszolgabíró által lefoglalt berezói gimnázium és ösztöndíjalap gyűjtés (16.000 kor.) ügyében úgy határozott, hogy a sérelmet megállapítja ugyan, de határozatát nem hozhat addig, amíg a panasz felett a világi hatóság véglegesen nem dönt, de az ügyet napi rendben tartja és az elnökséget megbizta, hogy a pénz visszaadását szorgalmazza a világi hatóságoknál. A gyűlést Baltik püspök ur imája zárta be.

Meg kell végezetül emlékeznünk azon keletlen hatásról, a melyet a közgyűlés tagjaiban Szimonidesz Lajos támadása az egyetemes főjegyző ellen keltett. A ruházati cikke kiosztását támadó az egyetemes főjegyzőre kívánta bizni azon indokolással, hogy: „ugy sinec dolga s a mióta 8000 kor. a fizetése, azóta még kevesebb.“ Az elnökség nem vette védelmébe az egyetemes egyház ezen nagy munkát végző tisztviselőjét, pedig talán a szómegegyéssel is lehetett volna elejét venni az ilyen tájékozatlanságból és rosszakaratból eredő támadásnak, mert a megtámadott nem lévén jelen, nem védhette magát. Sőt főjegyző társa: Händel Vilmos egyetemes egyházi főjegyző — s ezt nem tudjuk megérteni — ezen meg nem kritizálható felszólalásnál még helyeselt és igenlőleg bólintott!

Tábori lelkészi értekezéslet.

A 10 és 11-ik hadsereg prot. táb. lelkészi kara augusztusban jelent meg hadseregesoportja parancsnokának József főherceg főhadiszállásának helyén, hogy a szolgálatához tartozó aktuális kérdéseket alaposan kifejtve itteni nehéz hivatásában helyt álljon. Az értekezésletet az evangélikus templomban islentisztelet előzte meg, melyet Hafner Károly helybeli kartársunk kiváló orgonajátékával vezetett be. Az egyházi beszédet Jaesrich meráni lelkész — ki az ottani katonai kórházak lelkigondozója — Esaiás 40 fejezetének 26—31

verse alapján tartotta. Thémája a hadviselés észlelhető fáradtságával szemben az Isten kegyelmébe vetett bizodalom volt. Izrael népe, az őskereszténység és prof. anyaszentegyházunk történetéből vett példái kapesán meggyőzően mutatott rá erőnk és oltalmunkra.

A megjelenteket a presbyterium tanácsstermében Hafner üdvözli. A 11-ik hadsereg más beosztást nyert eddig vezető 2 tábori lelkésznek Winkelman Erich és a ref. Bazsó Lajosnak, kik lelkiismeretes munkásságukkal felettes parancsnokaik elismerését és a collegák testvéri ragaszkodását nyiták ki, a konferencia köszönetét fejezi ki. Ezen két referens helyét a 7-ik hadsetől érkezett Taubinger Rezsó tábori esperes és a ref. Tuba Ondrás foglalta el, kiket az értekezlet mint aktív katonai lelkészi karunk illustris tagjait tisztelettel és szeretettel köszöntött.

Az elnöklő esperes az anyakönyvvezetés és a tábori szolgálat több fázisairól beható instrukciókat adott. Főtárgyunkat: mit és hogyan praedikáljunk Kovács Benedek ref. és Pechel Erich dolgozták fel. Előbbi ígihirdetésünket általánosan vázolva praedikációnk gerincéül az evangélium örömdetes hírét a tábori élet lelki motívumaival szerves kapcsolatba hozta kimutatván, miképp lehet a tábori lelkész és a katona Istennek munkása. Utóbbi reálisan részletezte mit vár ígihirdetésünktől a hadvezetőség, mit katonáink és mit anyaszentegyházunk.

Az értekezleten résztvett 6 ref. és 8 ev. tábori lelkész. A juniusi harcokból két ezredhez beosztott kartársunk távozott el betegen a harc-térről Egyed Aladár sajógömöri és Moravesik Jenő alsósajói lelkész. A konferencia kegyelettel emlékezett meg Mühlport Dilmos steiermarki lelkész collegánk elhunytáról, ki a front sok súlyos megpróbáltatása után festileg teljesen összetörve egy tábori kórházban tért meg örök pihenésre.

Tudósításommal kapcsolatban két dologra vagyok bátor az egyetemes közgyűlés előtt anyaszentegyházunk vezérférjainak figyelmét felhívni. Méltóztassanak imakönyvek küldéséről haladéktalanul gondoskodni. A régi példányok az időjárás viszontagságai folytán teljesen tönkrementek. Egy esztendeje, hogy segélyforrásaink kiapadtak és mi bajtársainknak e tekintetben még ígéretet sem tehetünk. A másik egészségtelen jelenség a theológiát végzett ambiciózus működni vágyó Timotheusoknak a katonai szolgálathoz történő mielőbbi kiküldése. Megfelelő élettapasztalat, egyházi gyakorlat és nyelvismeret nélkül a tábori lelkész csak féremunkát végezhet. A háború 5-ik esztendejében az öreg katonát nem lehet első studium és pastoralis experimentum tárgyává tenni. Főpásztoraink legyenek hegyesek

odahatni, hogy 2 évi gyakorlat és legalább 2 nyelv alapos ismerete nélkül senki se vonassék be tábori szolgálatra, mert az eddigi abusús lejárta anyaszentegyházunk tekintélyét úgy a katonai parancsnokságok mint hiveink előtt. A nem anyanyelven végzett istentisztelet alól 4 évi tapasztalatom szerint, amennyire csak lehet, kivonja magát a katonaság és ha a parancs mégis rákényszeríti úgy részvétele nem szív és lélek szerint való, eltekintve az építő munkától, melyről már ab ovo szó sem lehet. Videant consules nequid detrimenti

Tábori posta 644.

Dzurányi Dezső

*a cs. és kir. 25-ik gy. ezred
tábori lelkésze.*

MEGHIVÓ.

A MAGYARHONI EVANGELIKUS LELKÉSZEK EGYESÜLETE Budapesten 1918. szept. 10 d. e. 9 órakor rendes közgyűlést tart, melyre az egyesület tagjait és az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk.

A KÖZGYŰLÉS TÁRGYSOROZATA:

1. Ének után irásmagyarázatot tart Pröhle Henrik dunáninni ker. lelkészegyes. elnök.
2. Elnöki megnyitó.
3. Előadás a Codex Juris Canonici házassági álláspontjáról. Tartja: Dr. Halmi Aladár vál. tag.
4. Milyen álláspontot foglaljunk el mi, protestánsok a Központi Sajtóvállalattal szemben? Nagy Lajostól.
5. A kerületek lelkészi egyletei, illetve értekezletei munkájának ismertetése és az ezekről érkezett javaslatok. Előadók a kerületi elnökök.
6. A választmány jelentése és indítványai.
7. Pénztári jelentés.
8. Számvizsgáló jelentése.
9. Általános tisztújítás.
10.
11. Esetleges indítványok.

A közgyűlés fent jelzett időben a deákteri iskolák nagytermében pontosan kezdődik. Kérjük a tagok tömeges megjelenését és a tanácskozásban való testvéries, szeretetteljes buzgó részvételét. Kedvezményes vasúti jegyigazolványokért az egyetemes főjegyző urhoz kell fordulni. (IV. Ferenc József rakpart 3.)

Az egyesület választmánya ülését a deákteri tanácssteremben szept. 9. délután 3 órakor tartja meg, amelyre a választmány tagjait ez utón hívjuk meg. Tisztán vasúti kiadásait csak azon választmányi tagoknak téríti meg az egyesület pénztára, akik az egyetemes közgyűlés alkalmából máshonnan utiköltséget nem kapnak.

Budapest 1918. augusztus 20.

Dr. RAFFAY SÁNDOR,
egyesületi elnök.

NOSZKÓ ISTVÁN,
egyesületi titkár.

B E S Z É L E T.

Bizottsági ülések. A *bányai* egyházkerület bizottságai a közgyűlést megelőzőleg a következő időben tartják üléseiket: szept. 3-án, d. e. 10 órakor a pénzügyi, 11 órakor az aszói leánynevelőintézet, délután 3 órakor a jogügyi bizottság. Szept. 4-én délelőtt 11 órakor pedig a belmissziói bizottság ülésezik. Az *egyetemes* közgyűlést megelőző bizottságok üléseit a következő sorrendben tartják meg: a theol. tanári vizsgáló bizottság szept. 7. d. e. 11 órakor, az adóalapi bizottság szept. 9. d. e. 10 órakor, a pénzügyi bizottság szept. 9. d. e. 11 órakor, a jogügyi bizottság szept. 9. d. u. 4 órakor, a pozsonyi theol. akad. bizottság szept. 10. d. e. 9 órakor, az egyet. theol. akad. bizottság szept. 10. d. e. 11 órakor. Az egyetemes bizottságok üléseit az Üllői-uti házban, a kerületi bizottságok üléseit pedig a Deák-téren tartják meg.

Dr. Raffay püspök felavatása szept. 5-én d. e. 9 órakor a deákteri templomban lesz megtartva a bányai egyházkerület évi rendes közgyűlésének keretében. Istentisztelet után Dr. Zsigmondy Jenő ker. felügyelő megnyitja az ülést s meghallgatják a választás eredményéről szóló jelentést. Majd küldöttség megy az új püspökért, aki elfogadási nyilatkozata után felveszi az Urvacsorát. A felavató beszédet Kapi Béla püspök mondja. Eskütétel, megáldás után az új püspök imát mond. S a ker. felügyelő üdvözlétére elmondja székhelyi beszédét. Az avató ünnepélyre a pesti magyar egyház külön meghívót bocsátott ki, a melyben a gyülekezet tagjait meghívja szeretett lelkészének felavatásához.

Lelkészegyesület. Végre sikerült a kitartott cernát (18 tucat spuln) és házi ruhára igen alkalmas fél papír szövésű 1000 méter ruhaszövetet, melyet a kért belés árú helyett kaptunk, sok tárgyalás, utánjárás és fáradság után a Deák-teri iskola egyik tantermébe aug. 28-án elhozatnom. Most már az összes cikkek együtt vannak s gőzerővel neki láttunk a szövetek feldarabolásához. Talán sikerülni fog egy héten belül azoknak, akik a készletből ez alkalommal haphatnak az értesítést elküldeni! Sajnos arra időm nincs, hogy a beérkezett érdeklődő és sürgető levelekre külön válaszoljak. Az lehetetlen dolog, kérek egy kis belátást és türelmet. Hogy miesoda munkát kell végezni, arról tanubizonyosságot tehetnek azon lelkésztársak, akik már eddig is személyesen felkerestek. Bizony nagyon jó lenne, ha a hivatalos egyház tisztviselői látnák el ezt a munkát! Csak az a kérdés, akad-e több olyan teherhordó, aki ezt elvállalja?! *Noszkó I. titkár.*

Az upsalai theologiai konferenciát szept. 16-án tartják meg, a melyen *Geduly* Henrik püspök két előadást fog tartani német nyelven a Magyarhoni evangélikus egyház helyzetéről és a Krisztushoz való viszonyáról. *Geduly* püspök már szept. 8-án indul utnak, úgy hogy az ez ideig egyetemes felügyelőt iktató szept. 11-iki egyetemes közgyűlésen már nem lehet jelen.

Jóteköny adomány. *Steiner Ládor* beszterecebányai *izraelita* vallású likörgyáros Margit nevű leányának esküvője alkalmából a beszterecebányai ág. hitv. evangélikus aggápoló intézet éllemezésének javítására 500 koronát adományozott. Ezen kívül még 1000 koronát juttatott a város polgármesterének kezébe a beszterecebányai keresztyén vallású szegények között való szétosztásra.

Egy Luther-szobor beolvasztása. Németországban tudvalevően néhány hónap óta bizottságok működnek, a melyek éreszobrokat beolvasztásra jelölnek ki. Boroszlóban — mint az „Est“ jelenti — az odavaló bizottság beolvasztásra ítélte az ottani Luther-szobrot is.

Gyászbeszéd. *Kovácsi* Kálmán rákospalotai lelkész, orszgy. képviselő neje szül. *Zdeborszky* Valéria augusztus hó 25-én, rövid szenvedés után, életének 46-ik s házasságának 29-ik évében, esendesen elhunyt. Földi maradványait f. hó 27-én délután 4 órakor helyezték örök nyugalomra Rákospalotán. Az önfeláldozó házas feleséget, a hű és gondos anyát, a férjén kívül négy árva siratja. A bucsuztató beszédet Kruttschnitt Antal alesperes oltári szolgálata után Dr. Raffay Sándor püspök tartotta, a temetőben pedig az alesperes áldotta meg a holtestet. Legyen az őt szerető szívekben emléke áldott s pihenése esendes.

Újdonság! Magy., és osztr. szab. Újdonság!

pótharang

Az elrekvirált ércharangok helyébe szép esengésű harangpótlót sikerült feltalálnom, amely praktikus volta, olcsósága és könnyen szerelhetősége folytán a felszerelt harangokat nagy mértékben pótolja. A pótharanghoz az órakalapács is használható. Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál.

Csóka Lajos pótharanggyártó,
Budapest, VI. ker., Jász utca 40. szám.

